

simbolică ostentativă ce urmărește un unic aspect: satira politică, chiar una foarte aplicată timpului, locului, societății. Teatrul „Bogdan Petriceicu Hasdeu” din Cahul a fost singurul teatru din afara capitalei moldovene prezent aici. Regizorul și actorul Sandu Țurcanu a încercat o abordare esențializată a dramei *Năpasta* care însă nu-i reușește, spectacolul fiind monocord, iar personajele neavând evoluție.

Festivalul a fost întregit și de două prezențe românești: *O noapte furtunoasă*, în regia lui Felix Alexa (Teatrul Național București) și *Zi-le oameni, dă-le pace*, regia Maria Mihailopol (Centrul de Cultură „Tinerimea Română”), primate cu foarte mult entuziasm de către spectatori și de către oamenii de teatru. De altfel, și teoreticienii, și istoricii au avut ocazia să se întâlnească, să schimbe opinii, să diagnosticheze, să evalueze. S-a vorbit despre direcții și istorie a spectacolelor și creațiilor actoricești din opera lui Caragiale, despre modernitatea sa ca autor, despre modernitatea viziunilor scenice actuale.

Și astfel, adunând în jur, cu bune și rele, mișcarea teatrală din Moldova dar nu numai de acolo, acest festival nu trebuie să se oprească aici. Trebuie să fie un început stimulat, trebuie să aibă continuitate (așa cum se dorește, de altfel), dar mai ales trebuie să *ne* unească.

Irina IONESCU

Utopii actuale și mai vechi

The Coast of Utopia, cel mai recent text al dramaturgului britanic Tom Stoppard, scris special pentru scena Teatrului Olivier din cadrul Naționalului londonez, cuprinde trei piese secvențiale (dar de sine stătătoare) pe care regizorul Trevor Nunn le-a transformat în tot atâtea spectacole-eveniment ale stațiunii.

Admirator al lui Cehov, Stoppard își dorea de mult să scrie o piesă cu subiect rusesc, fascinat fiind de imprevizibilitatea personajelor – „naturi foarte volatile, care își schimbă starea pe moment: sunt extrem de nervoși într-un moment, pentru ca imediat să devină iubitori”. Anterior lucrase din dramaturgia rusă la o versiune scenică a *Pescărușului*, împreună cu regizorul Peter Hall (1997) și adaptase scrierile lui Gorki, pentru spectacolul lui Nunn – *Summerfolk* (1999).

Proiectul textului despre figurile revoluționare ale Rusiei secolului al XIX-lea – materializat prin *The Coast of Utopia* – se afla de vreo câțiva ani printre prioritățile sale dramatice. Pornind de la interesul personal pentru atitudinile și pozițiile social-politice adoptate de scriitorii prinși în interiorul regimurilor totalitare, Stoppard (deși ceh, de origine, nu a trăit nici un moment sub regimul comunist, emigrând de mic în Asia și apoi în Anglia) a ales drept primă sursă de inspirație cartea de eseuri a lui Isaiah Berlin – *Russian Thinkers*. La început și-a propus să scrie o singură piesă despre viața nobilului Aleksandr Herzen –

primul socialist declarat din istoria Rusiei – dar a devenit imediat foarte interesat și de activitatea anarhistului Mihail Bakunin. Alte personaje istorice incluse în trilogie sunt Karl Marx, socialistul francez Louis Blanc și scriitorul Ivan Turgheniev.

The Coast of Utopia este o poveste despre romanticii și revoluționarii aflați în mijlocul luptei pentru libertate politică, sub regimul țarului Nicolae I. Subliniază și satirizează, în primul rând, discrepanța dintre dezastrul existent în viețile personale ale personajelor (Herzen este, de exemplu, un erou plin de vicii) și idealurile lor politice, idei pe care Stoppard le admiră încă.

Voyage, prima piesă din cadrul trilogiei este centrată asupra familiei lui Bakunin și are loc la o moșie situată în apropierea Moscovei. Următoarele două piese au subiecte mult mai îndreptate spre politic. *Shipwreck* aduce în discuție activitatea lui Herzen în timpul revoluției de la 1848 din Franța, în timp ce *Salvage* are loc la Londra, unde scriitorii și activiștii exilați duc discuții uneori violente despre cursul evenimentelor.

Stoppard declară că a urmat firul întâmplărilor reale, fără să intervină mai mult decât era necesar pentru coerența textului. El recunoaște că a avut permanent în minte și costurile estimative de producție ale spectacolului, astfel încât în unele locuri a trebuit să fie foarte atent și să nu complice inutil acțiunea.

Stoppard și Nunn (ambii foarte bine cotați și apreciați la Londra) nu sunt la prima colaborare. Au mai lucrat împreună pentru alte două spectacole: *Arcadia* (1993) și *Every Good Boy Deserves Favour* (1977). Stoppard mărturisește că adoră să participe la repetiții, fiindcă Nunn „analizează textul rând cu rând, epuizând, înainte de a începe montarea la scenă, toate întrebările legate de subiect sau de relațiile dintre personaje.” La rândul său, Nunn declară despre Stoppard că „are simț practic și că se pricepe la lucruri tehnice”.

Deși greu de urmărit din cauza duratei impresionante, aproape zece ore, trilogia este într-adevăr deosebită la nivel vizual, mai ales că folosește relativ puține elemente, pe care le combină într-un mod pe cât de simplu, pe atât de inspirat. O scenă turnantă, cu doar câteva obiecte de recuzită, un fond sonor/muzical (printre altele și inevitabila balalaică) și foarte multe imagini proiectate, perfect controlate și sincronizate cu jocul actoricesc. Imagini fie statice (mestecenii sunt, bineînțeles nelipsiți), fie în mișcare pentru un efect dramatic de cea mai bună calitate. Și ar fi de citat aici scena plecării în exil a lui Herzen jucată pe fondul unei furtuni în larg, care părea să înghită toată scena. Moment impresionant și – într-adevăr – greu de uitat, mai ales în cadrul unui spectacol bazat foarte mult pe text.

The Coast of Utopia rămâne oricum unul dintre cele mai ambițioase proiecte ale ultimilor ani, chiar și pentru prima scenă londoneză. Un spectacol care aduce în discuție, pe lângă ideile-ferment ale *marii revoluții ruse*, și probleme de actualitate precum dezrădăcinarea, duritatea exilului, condiția imigrantului și, în special, insecuritatea pe care o presupune un astfel de statut.